

Огляд сучасних проблем логістики авіаційних перевезень

Проаналізовано статистику авіаційних перевезень, стан галузі та можливості подальшого розвитку логістики, головні переваги авіаційного транспорту. Досліджено сучасні проблеми управління вантажними авіаперевезеннями. Окреслено актуальні проблеми логістики авіаційного транспорту, зокрема пов'язані з моделюванням оптимальної маршрутної мережі, підтримкою окупності повітряних перевезень тощо.

Авіаперевезення є однією з головних ланок логістичного ланцюга. Організацією та виконання усіх логістичних операцій здійснює авіакомпанія, котра виконує відповідну послугу з перевезення. Поряд з іншими галузями логістики, управління авіаперевезенням виконується в рамках мінімізації витрати на доставку вантажу та відповідно отримання максимального прибутку, при цьому не втративши якість і швидкість доставки вантажів у визначене місце до визначеного покупця. Спосіб доставки вантажів літаком є, як правило, більш дорогим, на відміну від доставки автомобільним, залізничним або морським транспортом, але перевагами цього виду транспортування є такі аспекти як швидкість і надійність збереження вантажів. Але іноді авіаперевезення є єдиним можливим шляхом транспортування в логістичному ланцюгу постачання.

Як показали дослідження Поширеними обґрунтованими перевагами авіаційних перевезень є швидкість, далека відстань та надійність [3]. Обґрунтувати ці переваги можна наступними тезами: а) швидкість: на великих відстанях перевезення важливою є швидкість подолання відстані з пункту відправлення до пункту отримання, і швидкість отримання вантажу, а також маневреність та оперативність при зміні або організації нових маршрутів; б) відстань: завдяки авіаперевезенням вдається переміщати вантажі на великі відстані, адже зробити це суходолом або водою іноді буває або занадто довго, або взагалі неможливо; в) надійність: під час перевезення повітрям ймовірність пошкодження вантажу зводиться до мінімуму, що досягається завдяки специфіці авіатранспорту та його надійності. Наприклад, для перевезти живих тварин або швидкопсувних вантажів, термін та надійність доставки має дуже велике значення. Варто також додати, надійність перевезень забезпечується також системою безперервного моніторингу, що дозволяє перевірити місцезнаходження та стан вантажу, незалежно від його поточного розташування.

Аналіз статистики авіаційних перевезень [5] показали, що протягом 2019 р. обсяги перевезень вантажів та пошти авіаційним транспортом України скоротилися порівняно з відповідним періодом попереднього року на 2,7 % та становив 68,2 тис. тон. Перевезення вантажів та пошти виконували 20 вітчизняних авіакомпаній. Лідери вантажоперевезень – АТП ДП «Антонов», авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України», «ЗетАвіа», «Максімум Ейрлайнс» та «Южмашавіа». Зазначеними авіапідприємствами у звітному періоді було

виконано 84 % загального обсягу перевезень вантажів та пошти. Слід зазначити, що більшу частину вантажоперевезень традиційно складали чартерні рейси в інших державах в рамках гуманітарних та миротворчих програм ООН, а також згідно з контрактами та угодами з іншими замовниками [5]. За оперативною інформацією щодо основних показників діяльності авіаційної галузі [4]:

- за січень – листопад 2020 р. обсяги пасажирських перевезень українських авіакомпаній зменшилися порівняно з відповідним періодом минулого року на 64,8 % та склали 4534,1 тис. осіб, у т.ч. міжнародні – на 65,5 % та склали 4063,1 тис. осіб; пасажиропотоки через аеропорти України скоротилися на 63,9 % та становили 8144,6 тис. осіб., у т.ч. у міжнародному сполученні – на 64,8 % та становили 7186,7 тис. осіб.

- упродовж січня – листопада 2020 р. українськими авіакомпаніями виконано 41 тисячу комерційних рейсів (скорочення порівняно з аналогічним періодом минулого року – на 57,2%), у т.ч. міжнародних – 32,3 тисяч (скорочення – на 60%).

Проведений аналіз динаміки обсягів авіаційних перевезень показує значне і стабільне зниження. Водночас дослідження показали, що все кількість компаній, як приватних, так і державних, користуються послугами авіаперевезень щороку зростає. Отже у сфері вантажних авіаперевезень є суттєві проблеми. Для оцінки зведемо їх у групи:

1. Проблеми пов'язані з митним оформленням вантажів: якщо не через специфіку вантажів, то через тривалість процедури оформлення всіх документів, накладних та митних відомостей.

2. Недопрацювання законодавчої бази, а також її контроль: необхідність вдосконалення норм та якісний контроль їх дотримання з точки зору вантажознавства.

3. Проблеми спричинені специфікою товарів та вантажів: враховуються різні фактори, такі як вага, габарити вантажу, митні відносини між країною-покупцем та країною-продавцем, необхідне декларування деяких товарів тощо.

4. Якість та ефективність організації всієї логістичної системи: питання правильності оптимальності розрахунку маршруту, оптимізації витрати з урахуванням складнощів, які можуть виникнути через перевезення вантажів. Всі ці аспекти складно контролювати без належної деталізації та опрацювання всієї логістичної схеми фахівцями, які працюють у штаті компанії – логістичного оператора або окремих працівників авіакомпанії.

5. Висока вартість авіаперевезень: орієнтування на максимальне завантаження літака, що дозволяє мінімізувати витрати. Малогабаритна продукція доставляється великими обсягами; рейси незатребуваними маршрутами можуть відкладатися на невизначений термін в очікуванні повного завантаження літака; вартість послуг на авіаперевезенні вантажів розраховується як відношення ваги до певного обсягу та складається з вартості перевезення (авіафрахт), надбавок (паливні, аеропортові, за безпеку), обробки вантажу в аеропортах (навантаження, розвантаження, оформлення документів) [2].

6. Проблеми спричинені структурою доставки та неможливістю доставки вантажу на руки клієнту (від дверей до дверей).

7. Екологічні проблеми: літаки викидають в атмосферу величезну кількість вуглекислого газу та водяної пари, оксиди азоту та сажу, масштаби якої залежать також і від висоти польоту [1].

8. Сезонні проблеми: авіакомпанія може отримати нові додаткові літаки і возити вантажі протягом сезону, але надалі після його закінчення це судно, на жаль, неможливо використати. Найнавантаженіші сезони припадають на один і той же час (наприклад, передноворічний період – велика кількість вантажів, все відправляють та отримують подарунки, рейси забиті, та авіакомпанії піднімають ціни; але одразу після свят літаки літають практично порожніми, а тарифи відповідно знижують).

9. Постійне зростання вартості технічного обслуговування в аеропортах. Першопрчина – вік парку, адже старі літаки, які майже не простоюють, споживають у рази більше палива, ніж молодші та сучасніші, технічно оснащені літаки (переважна частина вантажних літаків була випущена в ті роки, коли про ціну на паливо та про екологію турбувалися в останню чергу) [3].

Отже, проведені дослідження сучасних проблем управління вантажними авіап перевезеннями в Україні показали, що загалом сфера вантажних авіап перевезень і пов'язані з нею галузі мають потужний потенціал та перспективу розвитку, включаючи роботу на міжнародному рівні. Галузь вантажних авіаційних перевезень має стати одним із стратегічних напрямів розвитку авіаційної галузі загалом і, відповідно, мати цілком конкретну та значну державну підтримку. Однак основні перспективи галузі все ж таки пов'язані з необхідністю вдосконалення авіакомпаніями своєї діяльності, в тому числі оптимізацією роботи всієї логістичної системи даної галузі транспортного сегменту ринку послуг. Поряд з тим є нагальною потреба переходу вітчизняної авіаційної галузі на рівень міжнародних стандартів не лише за технічними показниками, але і за екологічними. Такий крок може скоротити частину проблем, що знижують конкурентні позиції вітчизняних авіап перевізників на логістичному ринку.

Список літератури

1. Захист навколишнього середовища в авіатранспортних процесах : підручник / В. М. Ісаснко, С. В. Бойченко, К. О. Бабікова, О. О. Вовк. – К. : НАУ, 2020. – 320 с.

2. Кочеткова А.А. Системний аналіз основних проблем та тенденцій вантажних авіаційних перевезень / О.О. Кочеткова, Є.К. Полозова// Молодий учений. – 2015. – №9. - С. 633-636.

3. Логістична інфраструктура: навч. посібник / М. Ю. Григорак, Л. В. Костюченко, О. Є. Соколова. – К.: Вид-во Нац. авіац. Ун-ту «Нау-друк», 2012. – 402 с.

4. Оперативна інформація щодо основних показників діяльності авіаційної галузі за січень – листопад 2020 року ДАСУ URL: <https://avia.gov.ua/pro-nas/statistika/>

5. Статистичні дані в галузі авіатранспорту URL: <https://mtu.gov.ua/content/statistichni-dani-v-galuzi-aviatransportu.html>